

JUHÁSZ ZSUZSANNA

Hozadék

Minden világos. A fiamon gyakorolt. Játszotta a bántalmazott nőt.

Azért ment neki olyan lassan a takarítás, a teregetés. Alomtisztogatás. Mert állataik azok voltak bőven. Azokon, azokkal mutogatta a kislány, milyen jó anya válna belőle.

De piszmogott. Folyton, mindig, mindennel. Mert akkor volt legalább egy kis nyugalma és sikerélménye. Pont, mint egy bántalmazott nőnek. Aki az istenért se válik el, hanem tűr évtizedekig. Csak közben felnevel egy-két gyereket. Akik már megszokták a bántalmazást. Hogy az anyjukat üti az apjuk, és olykor nekik is kijut a verésből.

Aztán olyan helyet, társat, munkát találnak, ahol folytatódik minden. Mert ehhez vannak szokva. Ez ismerős. A szitok, a becsmélés, az övön aluli ütések. Testben és lelkileg is.

De ezt a kislányt nem bántotta senki. Sőt. Olykor ő rohant ki. Váratlanul és ok nélkül, csak úgy, vagy azért valamibe belekötve. Hogy a fiam nem rögtön pattant, hogy elfelejtkezett valamiről, amit egyébként is, magától is tudnia kellett volna. És a fiam nem értett semmit. Én sem. De azért kárpótolta a lányt. Vett neki ezt-azt, és szerzett neki új dísznyulat az elpusztult helyébe.

És nem értette ugyan az okát, de hagyta a lányt piszmogni. Pontosan úgy, mondom én, mint amikor a bántalmazott asszonyok kicsikét megpihennek. Mikor zaklatottságukat aprólékos munkába fojtják. Olyanba, ami minden más nőnek maga a büntetés lenne. Életfogytos. De ezt a kislányt, mondom, nem verte senki. Se kézzel, se szóval. Sőt. Jóformán elkényeztetjük. Én is, a fiam is.

Nekem különben is anyósjelölti kötelességem volt, hogy szépen bánjak vele. Hogy szeresse a fiamat. Hogy tegye a dolgát, ami ugye a fiam szerete lett volna. De nem. Mert mint kiderült, élt még az altáji éheztetés igen-csak csúnya, de hát mégiscsak jól beváló jogával. Sokszor kitért a fiam elől. Mert neki tanulni kellett. És akkor sötétbe borult az egész család. Pisszenni se mertünk, nemhogy nevetni. Nehogy éreztessük vele, hogy nekünk milyen jó, miközben ő tanult. Mert stresszesen tanult. Eleve izgulva, azon nyomban, hányast kap majd.

De bántani nem bántotta senki. Ja, és az anyját se. Az apja. Olykor az apja kiakadt, morgott a költekezések miatt, de aztán felvonult a szobájába. Az anyja meg olykor eltört pár tárgyért. A földhöz csapta, na. Mi van abban?

JUHÁSZ ZSUZSANNA (1958, Sztálinváros – ma Dunaújváros) 1981 óta publikál. Írásai magyarországi és vajdasági irodalmi és közéleti lapokban, antológiában és online felületen jelentek meg.

Az indulatait a férjéről a tényérokba vezette. Mint az áramot. De bántalmazva ő sem volt. Sőt. Lehet, hogy volt szeretője is, de ez nem biztos. Vagy csak féltékeny akarta tenni a láthatatlannal a nagyon is valódi férjet. De emiatt se bántalmazták. Sőt. A férje még inkább nem volt féltékeny. Valaha kamionozott. Ő aztán tudja, hogy a szex nem minden. Sőt. Majdnem az utolsó, ha pénzről, megélhetésről van szó. El is vállalt minden pluszmunkát.

És az asszonynak csak a törlesztésre, a házhitelre valót kellett megkeresnie. Heti harminc órában sem. De a kétkeresős családmodellt nem neki találták ki. Valahogy pánikba eshetett. Hosszú, láthatatlan pánikba. És bizonyára félt is. Félt a földönfutástól. Hát előre gyúrt rá. Jól meghizlalta magát, nem mozgott, fájt a feje, magas vérnyomása lett. És tönkrementek a csuklói. Pedig nagyot nem emelt. Csak ülve, sok kicsit. Viszont sok húst evett. Vagyis nem túl sokat, de sok szénhidráttal körítve. Mert készült a futásra. Még akkor is, ha nem volt tudatában. Mert ugyan hogy is vallhatta volna be magának, hogy a férje nem keres már annyit, hogy eltartsa mindannyiukat. A dereka meg neki is tropára megy olykor. És lóg a függőpadon. Mint egy denevérember. Mindenféle plusz képességek nélkül.

És elkezdte ostorozni magát. Megvan tehát a bántalmazás! A fájó ínhüvelyével ült otthon, és olykor mélységesen lenézte önmagát, hogy alig kap valami pénzt a betegállományban.

Vagy csak úgy csinált. Mintha bántaná az otthon ülés. Csak mondta. De én ezt nem tudom. Nászasszony-jelöltemet még sohasem láttam.

De azt láttam, hogy a fiam megkönnyebbült. A lány nélkül már nem olyan kiegyensúlyozatlan. Percek alatt kitakarít. És nem zuhanyozik mindennap.

Már nem érzi tisztátalannak magát. A kislány ugyanis mindennap áztatta magát a zuhany alatt. Hát a fiamnak is kellett. És most élvezzi, hogy olykor csak úgy ágyba zuhanhat.

Én meg aggódhatok. Hogy mennyire használódott el a társas érzékenysége. Mert csúcsra járatta évekig, az biztos. Leste, mire vágyik a lány, és tűrte a hisztiket. Cserébe a fiús örömkért és a tudatért, hogy neki van.

Van barátnője. De most még azt élvezzi, hogy nincs. Hogy csak macskái vannak, akiket imád, kényeztet. Viszont már gyakorol rajtuk. Ha elszemtelenednek, kizárja őket a folyosóra.

Utána rögtön tudják, hol a helyük. És meddig mehetnek el. Hol fejeződik be a szeretet, és kezdődik el a meztelen, nyílt kihasználás.

A fiam most már észreveszi a határt. Legalábbis a macskákkal már igen. És a nő is az egy kicsit, nem?

Kezdetben még csak egy kis melegséget akar. Mint a férfi. Egy kis összebújást. Biztos menedéket az élet viharaiban.

Biztos pontot.

A süllyedő hajón is.
Holtiglan. Mert mostanában mintha egész jó barátságban lennének.
Pedig nem is élnek együtt.

Öndorgáló

Mert nem láttad a fától az erdőt. Ha finoman akarok fogalmazni.

De mondhatnám azt is, az arculköpöttségem miatt nem láttál te semmit.
Nem. Nem ám, hogy dicsekszik a drága. Dicsekszik azzal, hogy ő nem lesz nyugdíjas.

Te pedig csak hallgattad, hallgattad a szóömlenyt, válasz, ellenvetés nélkül, azaz gondolkodás nélkül.

Mert azt érezted, hogy az ajándékot, amit vittél, kiütötték a kezedből, a titkos ajándékot, az ijesztőt, hogy nem, te nem tudod elképzelni nyugdíjas-ként magad. Hogy tétován böklácsol a rengeteg idő és a beoszthatatlanul kevés pénz között. Vagy hogy kéne mondani, de neki mondtad volna. Neki, a nem családtagnak, aki nem ugat közbe gyorsan és lazán, hogy ugyan már, messze van az még. Neki mondtad volna tétován, tapogatózva, hogy valahogy el van itt rontva minden. Hogy az ember semmit sem változott, nem, mert azért él, azért indul el reggel, hogy estére vagy valamikorra hozzon valamit haza. Elmondtad volna neki, ha hagyja, hogy az ember ugyanolyan barlanglakó maradt, mint volt. Hogy élhet a legjólétebb társadalomban, a legbiztosabb eltartottságban, akkor is a barlangja lesz az első, és az, amit oda bevisz, de akkor is, ha társadalma szegény, vagy csak kapzi a kormánya. Akkor is, mindig is a barlang, és amit oda nap mint nap becipel. Akkor is, ha egyedül él ott, és akkor is, ha másokkal osztja meg.

És akkor mi végre volt a bámulatosan gyors fejlődése az embernek, mondtad volna neki, mi végre az a töméntelen termék, javadalom, amit elhasznált az emberiség, mi végre a bolygó kiszipolyozása?

Mi végre az én hatvan évem, ha abból nem bölcsesség lett, nem, dehogyanem a méricskélés és a szorongató bizonyosság. És olykor a rémisztő bizonyosság. A biztos tudás, hogy nem, ennyi pénzből én nem fogok tudni elegendő utat kihozni naponta, akárhogy ügyeskedek. Holott azt se tudom, mennyi lesz a nyugdíjam, pontosan, de nekem csak az a fontos, hogy elegendő utat biztosítson, elegendő elmenetelt itthonról.

És akkor tényleg, de tényleg minek volt ez a rettenetes fejlődés, a javak előállításának és kereskedelmének, mi végre, ha barlanglakók maradtunk?! Ha egyetlen barlangban, lakhelyben, búvóhelyben tudunk csak gondolkodni még mindig, függetlenül bármilyen társadalmi, közösségi katyvasztól.

Se jóléti, se megnyomorítóan szegény, korai halállal büntető, jutalmazó közösségben nem mondtunk le a barlangászásról.

Hogy csak és kizárólag és legfőképp a barlangunk a legfontosabb, és azok, akikkel megosztjuk ezt a helyet. Elmondtad volna neki, de nem hagyta, hogy milyen nevelés vagy. Hogy röhejes, hogy már most, előre azon töprengsz, tudsz-e elegendő utat biztosítani majd magadnak. Elegendő utat, el a barlangtól, hogy aztán hazatérhess sikeresen, győztesen, boldogan. És mesélhess, hol jártál, és mit sikerült szerezni, és mennyiért.

Mondtad volna neki, hogy neveléses vagy magad előtt, tragikusan neveléses. Hogy valójában szomorú, a hosszú esők szomorúsága, hogy majdnem az agyadat, a modern, 21. századi agyadat arra fogod majd használni, hogy utakat szervezz magadnak. De nem határon túliakat, még csak városon kívülieket sem, hanem csak beszerzőket. És főleg elegendőket, abból a kis pénzből, ami majd lesz.

És mondtad volna neki, ha hagyja, hogy az ember emberméretű hőrcsög, semmi más, és akkor tényleg mi végre volt ez a földpusztító fejlődés? Mi végre, ha végül és mindig és csak azért is az odújába fut vissza, és csak és mindig az övéihez. Vagy ha úgy alakul, csak az emlékéhez az övéinek.

És akkor, látod-e, mondtad volna neki, látod-e, s ha nem, akkor csak nézzed, hogy a fejlődés az lett volna igazán, ha az ember nem a kereket, a szállítóeszközöket találja ki, hanem. Hanem mértéktartón bőrlebernyegeket, bőrzacszkókat fejleszt ki magán, és azokban hozza haza a cuccost, a falnivalót.

Vagy megtanulja kihányani a zsákmányolt húst, ahogy a farkas teszi, hogy a kölykeit jóllakassa.

De mindenképpen ki kellett volna találnia valamit, hogy önnön hőrcsögösködését megzabolázza.

És mondtad volna neki, hogy azok a társadalmak ügyelnek a leginkább az elosztásra, ahol télen hideg van. Ott, amíg világ a világ, fűteni kell. És alapvető szempont volt mindig, hogy senki se fagyhat meg. Ott aztán betartott mindenki minden szabályt, cserébe a társadalmilag biztosított, a közösség által felügyelt fűtésért. És hogy ez arcvesztéssel, az egyediség elvesztésével járt? Az ötletesség, a játékosság, az olykor szükségszerű lázadás elvesztésével? Azt majd a jövő mondja meg, hogy nagy ár volt-e ez, cserébe a fagyhalál biztos kizárásáért. Ki tudja? De az biztos, hogy a fűtő nemzetállamok évszázadok óta tanulják a megosztást, és ha kissé gyermekdedek is, és ha kicsit boldogtalanok is, zsigerből, már-már genetikusan ösztönösen megosztanak mindent, amihez jutnak, ami eléjük kerül.

Viszont az igazán boldog szegények ott élnek, ahol nem kell fűteni, ott akár évszázadokig lehet harcolni az igazságos elosztásért, mert közben nem fagyhat meg senki. Csak a kőolaj, a gyémánt, a szén értéktelenedik el alattuk, míg tüntetnek a nagyvárosok utcáin. És válik közben értékessé a víz és az egyszerű, fehérjedús étel.

Miközben itt, ahol se fűtésbiztosítás, se fagymentes tél, fejlődünk tovább a hörcsögösködésben. Hazahozzuk elhunyt szeretteink hamvait, de nem csak azért, mert drága a közös helyre, a temetőbe való temetés, nem. Hanem azért, mert jó, jó velük itthon. Jó, hogy itt vannak velünk, mert jó, hogy tanúsítják.

Jó kis barlang, jó kis odú ez, ha az elődöknek jó volt életük végéig, nekünk is jó lesz. Bennünket is kiszolgál. (És eszünkbe se jut azt is nézni, hogy hol van, mikor van ez az odú. Elmoshatja-e a víz egyszer, vagy lakhatatlanná szárad a klímaváltozástól. Nem, csak az a fontos.)

Hogy van, hogy most van, és elegendő utunk lesz hozzá, vissza, a jövőben is. Hát ezt mondtad volna el neki, ha hagyja.

De ő közbevágott. Azt mondta, neki van bizony, neki van, ami neked nincs, sajna. Egy infarktuson átesett szíve, és ezért ő sose lesz nyugdíjas. Neki nem kell törődnie ilyen pizlicsáré dologgal, hogy beosztás.

Mert őt a nyugdíjkorhatár előtt elviszi a második infarktus.

És neked, te kis hülye, csak napok múlva jutott eszedbe, hogy megkérdezd, leszokott-e a dohányzásról. Holott ott volt a válasz az infarktusváró életében.

Hogy dehogy. Iszik, cigizik, nőzik, kávézik, ahogy eddig.

Sőt. Dehogy tenne keresztbe ő a szívelhalásnak.

A biztos halálnak nyugdíjig.